

Світлана МАКСИМЕНКО

КУЛЬТУРНЕ МІСІОНЕРСТВО ДРОГОБИЧАН

Двадцять четвертого лютого 2022 року... Цей день змінив наш світогляд, спосіб життя, мету, цінності. Він став викликом на стійкість громадянської позиції, особливо для багатьох творчих установ, театрів, мистців. Донедавна абстрактне, поняття “культурний фронт” набуло в умовах війни цілком реальних змістів, досвідів, персоналій; виявило лідерів громадянського суспільства та його аутсайдерів, вказало на колаборантів та освітило геройський чин на фронті і в тилу ворога, по-новому відкрило раніш приховану духовну сутність знайомих, колег, друзів, які (несподівано для всіх) стали на передову фронту, захищаючи право кожного з нас на свободу та мир.

Скільки сьогодні на війні акторів, режисерів, працівників театру!? Як мистцям сцени тут, у тилу, треба працювати, створюючи додаткові місця для внутрішньопереселених осіб зі Сходу України, щоб досягти максимальної ефективності у досягненні нашої перемоги? Які вистави театрам варто показувати сучасному глядачеві, травмованому війною, а від яких тем варто наразі відмовитись? Переконана, ці питання рояться сьогодні в головах усіх діячів культури. Універсальної відповіді, звісно, немає. Але за сотні днів лихоліття в Україні напрацьовано унікальний досвід творчої діяльності як окремих особистостей, так і певних мистецьких колективів. Про такий досвід одного з них – наша сьогоднішня оповідь.

Не помилюсь, якщо скажу, що в середовищі художньо-адміністративного персоналу практиків українського театру ім'я Миколи Григоровича Гнатенка, очільника Львівського обласного академічного музично-драматичного театру імені Юрія Дрогобича (м. Дрогобич) шановане та має тверде реноме досвідченого і доброго господарника-мистця. Директор-художній керівник, заслужений діяч мистецтв України, лавреат премії НСТД України ім. Миколи Садовського, Микола Гнатенко очолив рідний колектив, маючи за плечима успішну акторську кар'єру. Ставши очільником театру, Микола Гнатенко активізував творчу та гастрольну діяльність. Театр показує вистави на широкій географічній мапі України та за кордоном: країни Балтії, Польща, Словаччина, Молдова, Туреччина та ін. Не змінив ситуацію і рік 2022-й – час важких викликів і непростих випробувань.

Окрім напруженої творчої роботи колективу: випуск нових вистав, часті виїзди у міста регіону і поза його межі... театр активно допомагає фронту. Краматорськ, Дружківка, Костянтинівка, Покровськ, Баштанка, Бахмут, Запоріжжя, Сватове, Кремінна, Харківщина – це неповний список напрямків, куди щотижня театр відправляє сотні кілограмів копчених виробів, сала, плову, тушкованого м'яса, солодоців, хліба (спеченого у спеціально збудованій печі на території театру). Бійці Львівщини і Дрогобицької

◀ Учасники вистави “Маляр” Т. Джюдженоглу на закритті X Міжнародного театрального фестивалю “TAKSAV”. Ізмір, Туреччина, грудень 2022 р.

громад, що воюють зараз на східному та південному напрямках фронту, постійно відчують підтримку Театру ім. Ю. Дрогобича і публікують у соцмережах численні пости вдячності. По суті, увесь творчий колектив у вільний від професійних справ час працює на театральній кухні (у кафе театру) та при згаданій спеціальній печі.

Кажуть, краще один раз побачити, аніж сто – почути. Згідно з цим принципом поділюсь власними враженнями від поїздки з трупом дрогобичан 8–20 грудня 2022 р. до Туреччини. Разом з учасниками вистави “Маляр” відомого турецького драматурга Тунджера Джюдженоглу (1944–2019) в постановці Львівського обласного академічного музично-драматичного театру імені Юрія Дрогобича (режисер – В. Сорокін) авторка цих рядків побувала на Десятому міжнародному театральному фестивалі “TAKSAV” (Ізмір, Туреччина). Гостинний прийом дирекції “TAKSAV” та громади об’єднання українців Ізміру (третє за кількістю населення – понад 4 млн. мешканців – місто Туреччини і другий за величиною порт країни після Стамбула, розташований на березі Ізмірської затоки Егейського моря) переконав у зацікавленні творчістю українських акторів і активно допомагав (морально та донатами), знаючи про велику волонтерську підтримку дрогобицьких мистців.

Довготривала дружба дрогобичан з культурною турецькою спільнотою має свою історію, яка розпочалась ще 28 грудня 2014 р. Саме тоді, за підтримки Офісу з питань культури та інформації Посольства Туреччини в Україні у Театрі ім. Юрія Дрогобича відбулась прем’єра вистави “Лавина” (автор п’єси – Тунджер Джюдженоглу, переклад Олександра Кучми). Т. Джюдженоглу – “авторитетний сучасний турецький драматург, лауреат 17 літературних премій, дві з яких йому присуджено за межами Туреччини... В Європі його називають турецьким Чеховим, якого хвилює не тільки доля окремої людини або родини, а й людства загалом. Драматичні твори письменника перекладено багатьма мовами і поставлено в понад 40 країнах. В Україні найвідомішу п’єсу Тунджера Джюдженоглу “Лавина” вже поставили у трьох театрах, серед яких евакуйований з Луганська обласний академічний музично-драматичний український”[1].

“Лавина” – одна з найвідоміших п’єс Т. Джюдженоглу. Особлива вона і для автора: “Мені цікаво писати про людину, про її надії на майбутнє. Якщо я бачу десь якісь негаразди, я намагаюся писати про них із загальнолюдського погляду”[2]. Притча про загрозу зникнення народу, який боїтиметься подати голос

На вечорі з приводу закриття X Міжнародного театрального фестивалю в Ізмірі. Микола Гнатенко, Владислав Сорокін, донька драматурга Тунджера Джюдженоглу – Гамзе-Деврім Джюдженоглу, Ростислав Герилів. Ізмір, Туреччина, грудень 2022 р. Світлина Світлани Максименко.

на свій захист (в режисурі О. Короля на сцені Театру ім. Юрія Дрогобича), набула глибинного прогностичного сенсу (надто з початком російсько-української війни...) та мала широкий резонанс. “Лавина” започаткувала між драматургом і дрогобичанами й міцну творчу співпрацю, яка продовжилась реалізацією комедії “Вертолiт” Т. Джюдженоглу. Вона показана на Міжнародному театральному фестивалі 2016 р. у турецькому місті Трабзон (відомий як Трапезунд – адміністративний центр, розташований на південному березі Чорного моря).

Творчі українсько-турецькі контакти не припинялися й надалі. Досі згадують дрогобичани, які наприкінці 2022 р. – завдяки Генеральному консульству України в Стамбулі, доньці Т. Джюдженоглу (на жаль, тоді вже покійного) – пані Гамзе, українським громадам Туреччини та її театральній спільноті – відбулася ще одна поїздка дрогобичан до найбільших міст Туреччини: Ізміра, Бурси та Стамбула.

“Від 8 до 20 грудня частина колективу Львівського академічного обласного музично-драматичного театру імені Юрія Дрогобича подорожувала Туреччиною. Там на запрошення організаторів Десятого міжнародного театрального фестивалю “TAKSAV” в Ізмірі колектив представив комедію “Маляр” відомого турецького автора Тунджера Джюдженоглу. До творчості цього драматурга театр звертається втретє і особливо цінує участь доньки драматурга – пані Гамзе – в організації поїздки та популяризації творчості батька. Ще один показ вистави відбувся у Стамбулі. Під час фестивалю група змогла подивитись вистави

Фрагмент театралізованого дійства для українських дітей “Миколай іде до нас”. Бурса, Туреччина, грудень, 2022 р. Світлина Світлани Максименко.

інших учасників – театральних колективів з Азербайджану та Уругваю” [3].

Оскільки поїздка дрогобичан відбувалась напередодні Вселенського Різдва, то для численної української громади Туреччини (завдяки добре спланованій логістиці поїздки в особі віцеконсула Генерального консульства України у Стамбулі Олександра Кучми та керівника літературної частини театру Тетяни Пліс) колектив зміг показати кілька театралізованих дійств “Миколай іде до нас” для українських родин з дітьми в Ізмірі, Бурсі та Стамбулі, які відвідало понад півтори тисячі глядачів. Не помилюсь, якщо скажу: зустріч Святого Миколая (якого не вшановують у мусульманській традиції) стала одкровенням для маленьких глядачів та викликала щирі сльози радості в їхніх батьків (плакали мами-українки), а дбайливі турецькі татусі разом із своїми дітьми терпляче чекали черги, щоб отримати подарунок від Святого Миколая та зробити пам’ятне фото з ним)))

Логічним завершенням тієї передріздвяної мандрівки стала незабутня зустріч. “У день від’їзду колективу зі Стамбула після Літургії у Храм Димитрія Солунського актори Львівського обласного академічного музично-драматичного театру імені Юрія Дрогобича заколядували для Його Божественної Всесвятости Архієпископа Константинополя – Нового Риму і Вселенського Патріярха Варфоломія й отримали від нього Благословення” [4].

Після завершення Літургії Вселенський Патріярх Варфоломій виявив бажання зробити спільне фото з українськими мистцями й подякував їм за коляду українською – “Слава Україні”!

Долати неблизьку відстань в умовах війни – випробування не з легких. Проте дрогобичани володіють своїми секретами стійкості “чорноробів та інтелігентів” (за словами І. Франка). Відстань (в обидва кінці понад 4000 кілометрів, подолання трьох митних державних кордонів, чотиридобове (туди й назад) перебування у дорозі, без сумніву, виявили для мене найважливішу компоненту монолітності Львівського обласного академічного музично-драматичного театру імені Юрія Дрогобича: вони – дружна, згуртована та випробувана викликами часу й дорогами творча сім’я. Часті мандрівки колективу (найбільша кількість виїзних вистав за межі області й України) лише згуртовують його. Адже у подорожах, як відомо, виявляється найголовніше (зі знаком + та –).

Отож, дороги ці, незважаючи на відстані, максимально комфортні. Бо пильне і вимогливе око керівника зауважує та продумує усі деталі поїздок. Де ви бачили, шановні колеги, щоб під час довготривалих подорожей увесь колектив обідав у салоні автобуса за спільним “сімейним” столом (спеціально сконструйованим та виготовленим столярями театру)?! Продумано тут і умови нічного відпочинку. У салоні, під кожним автобусним сидінням, можна скористатися портативними підставками для ніг (теж спеціально виготовленими у театрі, здогадуюсь, не без участі тих же “конструкторів”). Я вже не кажу про обов’язковий одноразовий посуд, прибори, різновиди кав та чаїв, про випечений власноруч у театральній печі хліб та особливі шкварки, сало, що якимось по-ритуальному, наче архаїчно (як дідусь у дитинстві) ріже та подає на великий (уздовж усього салону автобуса) стіл сам... директор театру!

А вже автобус – це диво-лайнер із красномовним написом КОТЕРМАК [5] – вселяє гордість у паса-

жирів та викликає щире захоплення в іноземців (нашим водіям стоячи аплодували за віртуозність віражів на тісних вуличках старого Стамбула турецькі автомобілісти!).

Уміння організувати колектив і самому бути лідером у неспокійному позалаштунковому житті театру – справа звична для М. Гнатенка. В час повномасштабної війни Львівський обласний театр імені Юрія Дрогобича став на передову волонтерства серед театрів України. У цьому: щире вболівання і громадянська позиція колективу та його керівника, прагнення працювати на сцені та поза нею на повну силу, наближаючи в такий спосіб довгоочікувану перемогу України.

Повернувшись до Дрогобича, театр одразу ж “приступив до щоденної роботи на волонтерській кухні. Дякуючи донатам від представників українських громад в Ізмірі та Стамбулі (загалом близько 20 тис. грн.) – змогли закупити продукти і виготовити чергову партію необхідного харчування (зокрема, понад 250 кг власноруч засоленого сала та “українського снікерсу”) для бійців на передовій до новорічно-різдвяних свят. Колектив дякує за співпрацю Волонтерському штабу Ольги Тесляк; партнерам – волонтерам: майстриням – Галині Мінчак, Наталії Ковбасюк, Марії Гайдук, Марії Ковцун, Оксані Мельник, Оксані Галясовській, родині Тарасів – Іванні та Сергієві, які печуть солодоші, родині підприємців Амельченків – Оксані та Василеві, які готують вудженину з м’яса; а також усім, хто долучився до організації, збору коштів, закупівлі та виготовленню продукції “театральної кухні”, – довідуємося від директора театру про результати турецьких мандрівок колективу [6].

Фейсбук також незмінно рясніє численними подяками з фронту дрогобичанам за нові посилки бійцям. Звісно, журналістам не наздогнати активно-

Після Літургії у Храмі Димитрія Солунського та Різдвяної коляди дрогобичан Вселенський Патріярх Варфоломій благословив українців та сфотографувався на пам’ять... (Ліворуч за Патріярхом по центру – Олександр Кучма, віце-консул Генерального консульства України у Стамбулі, праворуч – Микола Гнатенко, керівник театру, Роман Недільський, Генеральний консул). Стамбул, Туреччина, грудень 2022 р.

сти щоденної праці театру – для фронту. Тут вдалося розповісти лише про кілька днів із життя Львівського обласного академічного музично-драматичного театру імені Юрія Дрогобича (м. Дрогобич). Тут усі виявляють не афішовану, але таку необхідну сьогодні працю театралів в умовах війни.

1. Міщенко І. Турецький драматург Тунджер Джюдженоглу: “Намагаюся відвідувати кожну прем’єру своєї “Лавини”, хоч би в якій країні її ставили” // Урядовий кур’єр. – 2018. – 3 березня. – Режим доступу: (<https://ukurier.gov.ua/uk/articles/tureckij-dramaturg-tundzherdzhyudzhenoglu-namagay/>)

2. Прем’єра п’єси турецького письменника у Дрогобицькому театрі // Гомін Галичини. – 2014. – 23 грудня. – Режим доступу: <https://www.gomgal.lviv.ua/Fullnew/1023>)

3. Пліс Т. Чергове турецьке турне дрогобицького театру // Майдан. – Режим доступу: <http://maydan.drohobych.net/?p=131927>

4. Там само.

5. Котермак, Юрій Донат (1450–1494) – справжнє ім’я Юрія Дрогобича, українського вченого, доктора медицини та філософії, ректора Болонського університету, професора Ягеллонського університету. – (Прим. ред.)

6. Розмова з директором театру. Інтерв’ю 8 січня 2023 р. Зберігається в архіві С. Максименко.